

Zajímavá a vzácná ornitologická pozorování v jižních Čechách VI Interesting and rare ornithological records in South Bohemia VI

Vojtěch Kubelka^(1, 2, 3, 4) • Jan Havlíček⁽⁵⁾ • Václav Mikeš⁽⁶⁾ (eds)

Abstract: This article involves detailed descriptions of interesting and rare ornithological records in the region of South Bohemia. The aim is to publish descriptions of extremely rare bird occurrences or unusually high numbers of individuals of some particularly rare species, especially massive migrations, breeding or winter irruptions during 2018. The breeding occurrence of Mediterranean Gull (*Larus melanocephalus*) in South Bohemia, recent and historical colonial breeding of European Bee-eater (*Merops apiaster*) in South Bohemia are included in this issue as well as the summary of other interesting observations. Previous records or regular patterns of each species occurrence are discussed. Record conditions are put in the context of known information from South Bohemia, the Czech Republic or Europe, where appropriate.

Key words: Black-legged Kittiwake, Broad-billed Sandpiper, European Bee-eater, Great Black-backed Gull, Mediterranean Gull, Moustached Warbler, Pallid Harrier, rare ornithological records, Short-toed Snake-eagle, South Bohemia.

Abstrakt: Zajímavá a vzácná ornitologická pozorování představují podrobněji komentovaný výskyt ptačích druhů na území jižních Čech. Předmětem zájmu jsou aktuální popisy výskytu velmi vzácných ptačích druhů nebo zaznamenání extrémně vysokého počtu jedinců určitého druhu, zpravidla početný průtah, hnízdění či zimní „invaze“ v roce 2018. V tomto dílu je podrobně zpracován hnízdění výskyt racka černohlavého (*Larus melanocephalus*) v jižních Čechách a současně a historické koloniální hnízdění vlny pestré (*Merops apiaster*) v jižních Čechách, poté následuje souhrn dalších zajímavých pozorování za uplynulé období. V rámci komentářů k jednotlivým druhům jsou uvedeny dřívější záznamy nebo charakter výskytu druhu v jižních Čechách, případně je situace diskutována v celorepublikovém či evropském kontextu.

Klíčová slova: *Acrocephalus melanopogon*, *Calidris falcinellus*, *Circaetus gallicus*, *Circus macrorurus*, jižní Čechy, *Larus marinus*, *Larus melanocephalus*, *Merops apiaster*, *Rissa tridactyla*, výjimečné ornitologické záznamy.

Úvod

Zajímavá a vzácná ornitologická pozorování v jižních Čechách představují podrobněji komentovaný výskyt ptačích druhů na území shodném se současným vymezením Jihočeského kraje (dále JČ). Jedná se o publikaci s roční periodicitou, která po tři roky doplňovala a od roku 2016 již plně nahrazuje Faunistická pozorování členů Jihočeského ornitologického klubu (JOK 2015), která byla zpravidla dvakrát ročně sestavována v letech 1975–2015.

¹⁾ Department of Evolutionary Zoology and Human Biology, University of Debrecen, Egyetem tér 1, H – 4032 Debrecen, e-mail: kubelkav@gmail.com

²⁾ Department of Biology and Biochemistry, University of Bath, Claverton Down, Bath UK – BA27AY

³⁾ Oddělení výzkumu biodiverzity, Ústav výzkumu globální změny AV ČR, Bělidla 4a, CZ – 603 00 Brno

⁴⁾ Department of Animal and Plant Sciences, University of Sheffield, Alfred Denny Building, Western Bank, Sheffield UK – S10 2TN

⁵⁾ Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Kaplanova 1931/1, CZ – 148 00 Praha 11 – Chodov, e-mail: jan.havlicek@nature.cz

⁶⁾ Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, Dukelská 242/1, CZ – 370 51, České Budějovice, e-mail: mikes@muzeumcb.cz

Šestý díl nejvýznamnějších zjištěných ornitologických vzácností v jižních Čechách se stejně jako čtvrtý a pátý díl (Kubelka et al. 2017, 2018) oproti předchozím třem publikacím (Kubelka 2014, 2015 a 2016) výrazně liší v šíři záběru. Cílem seriálu je shrnutí nejzajímavějších pozorování v uplynulém roce, respektive i starších doposud nepublikovaných záznamů, jejich zasazení do kontextu předchozích údajů o výskytu, početnosti a rozšíření daného druhu na území JČ.

Metodika

Formou samostatných příspěvků jsou podrobně zpracovány a do kontextu zasazeny výskyty nových druhů ptáků pro JČ, nově hnízdících druhů, zjištění extrémně vzácných druhů ptáků (např. s méně než 10 existujícími záznamy na území JČ, nebo druhů dříve hojnějších, ale v současnosti vymizelých), dále data rozšiřující známou dobu výskytu druhu v JČ, druhy s rekordními počty záznamů či zjištěných jedinců za určité období (zejména masivní průtah, zimní irupce a hnízdění ve vysokém počtu), kde považujeme za vhodné uvést dané zjištění do podrobnějšího kontextu.

Na samostatné příspěvky navazuje kapitola s krátce komentovanými pozorováními, která splňují výše uvedená kritéria, nebo byla vybrána na základě uvážení editorů. V odůvodněných případech jsou zahrnuta i nově objevená historická pozorování, která doposud nebyla publikována. Nejprve jsou uvedeny druhy kategorie A a B (tj. druhy přirozeně se vyskytující na území České republiky) podle kategorizace výskytu Faunistické komise České společnosti ornitologické (FK ČSO 2019) a v samostatné kapitole jsou zařazena pozorování druhů kategorie C, D a E (druhy, kde existuje pochybnost o přirozeném výskytu, uprchlíci z chovů a zajetí).

V článku je využívána nomenklatura a taxonomické řazení druhů podle HBW & BirdLife International (2019a). Příspěvky se zpravidla týkají aktuálně zpracovávaného roku, ale v některých případech (např. šíření druhu, opakované hnízdění) mohou mít i shrnující formu s přesahem do minulosti. U pozorování druhů, jejichž záznamy podléhají posuzovacímu procesu FK ČSO (druh označen symbolem *) jsou uvedeny co nejaktuálnější informace průběhu posouzení FK ČSO včetně jednacích čísel. Pozorování, která byla FK ČSO zamítnuta, zde nejsou publikována. Aktuální doplnění k dříve publikovaným pozorováním, zejména pokud se jedná o zamítnutí ze strany FK ČSO, jsou po zveřejnění této skutečnosti uvedena na konci článku. Z důvodu ochrany vybraných citlivých druhů nejsou u některých pozorování uvedeny veškeré známé okolnosti nálezu (např. přesné umístění hnízdiště) a druh je komentován pouze souhrnně.

Při shromažďování informací o jednotlivých druzích jsou vždy využity všechny běžně dostupné údaje. Jejich primárním zdrojem je databáze ornitologických pozorování České společnosti ornitologické – Avif (ČSO 2019) – což je v současnosti preferovaný způsob odevzdávání faunistických dat. Dále jsou využívány údaje odevzdané do kartotéky Jihočeského ornitologického klubu (JOK 2019), údaje dostupné ze zahraničních databází eBird (2019) a Observation International (2019), údaje z Nálezové databáze ochrany přírody spravované Agenturou ochrany přírody a krajiny České republiky (AOPK ČR 2019), a případně další záznamy poskytnuté jednotlivými pozorovateli osobně či elektronicky. V této souvislosti je důležité upozornit, že databáze ornitologických pozorování se dynamicky doplňují a pozorování zveřejněná zpětně za uplynulý rok až po uzávěrce (15. ledna) nejsou až na výjimky zpracována. Pokud pozorovatelé po uzávěrce zpětně vkládají svá dosud neuvěřitelná data do jakékoliv databáze, je vhodné, aby na důležité údaje upozornili editory (např. elektronickou poštou), a to nejlépe ihned po vložení. Informace o počtu doposud zjištěných záznamů vzácných druhů v JČ, stejně jako jejich nejvyšší zjištěné početnosti, se opírají zejména o publikaci Ptáci jižních Čech komplexně shrnující data o avifauně JČ (Kloubec et al. 2015) a dosavadní články tohoto ornitologického seriálu (Kubelka 2014, 2015, 2016, Kubelka et al. 2017, 2018). Přes pečlivé studium všech současně dostupných literárních pramenů je pravděpodobné, že některé historické záznamy mohou být zmíněny v dosud nedostupných zdrojích, a proto je vždy (zvláště v případě celkového počtu historických záznamů) potřeba hodnotit zde uvedené počty jako minimální.

Pokud pochází záznam z více zdrojů a není jednoznačné, který zdroj je primární, je upřednostňována citace databáze Avif (ČSO 2019), případně doplněna publikací zasazující pozorování do širšího kontextu. V souhrnech pozorování jsou z důvodu přehlednosti uvedeni nejvýše první dva autoři pozorování, všechny pozorovatele je možné dohledat v původním zdroji. Při souhrnné citaci více pozorování pocházejících ze stejné lokality a termínu nejsou jednotliví autoři uvedeni. Lokalita je vždy doplněna zkratkou okresu (např. CB = České Budějovice) a číslem kvadrátu (např. [6952]) aktuálně využívané střeoevropské mapovací sítě (Ehrendorfer & Hamann 1965).

Kategorie průkaznosti jsou z klasických atlasových kategorií (Šťastný et al. 2006) upraveny pro pilulu čáponohou (*Himantopus himantopus*), břehouše černoocasého (*Limosa limosa*) a vodoúše rudonohého (*Tringa totanus*) podle vlastností druhů – ptáci mohou krátce na lokalitě projevit známky hnízdění (např. tok), poté zmizet a zahnízdit jinde, nebo se na lokalitě dlouhodobě zdržuje pár, který s největší pravděpodobností nehnízdí. Pravděpodobné hnízdění je v tomto případě definováno jako výskyt páru s hnízdními projevy alespoň s pětidenním odstupem na téže lokalitě (V. Kubelka nepubl.). V kategorii prokázáno hnízdění není oproti klasickým atlasovým kategoriím (Šťastný et al. 2006) žádná změna.

V textu jsou využívány následující zkratky: ad. = dospělý jedinec, ČSO = Česká společnost ornitologická, ex. = exemplář (jedinec), F = samice, FK ČSO = Faunistická komise České společnosti ornitologické, imm. = nedospělý jedinec, zpravidla starší než juv., JČ = jižní Čechy, juv. = mladý vzletný, ale nedospělý jedinec, M = samec, PR = přírodní rezervace, PŠ = prostý šat, pull. = mládě v prachovém peří, SŠ = svatební šat, VÚ = Vojenský újezd.

Hnízdní výskyt racka černohlavého (*Larus melanocephalus*) v jižních Čechách v roce 2018

Racek černohlavý je druh ostrůvkovitě hnízdící napříč Evropou s nejvyšší početností v blízkém okolí Černého moře, odkud se také začal šířit zejména ve druhé polovině 20. století do střední a západní Evropy (Cramp & Simmons 1983, Svetlík & Áč 1997, Hudec & Šťastný 2005, Poprach et al. 2006, Šťastný et al. 2006, Zielińska et al. 2007, HBW Alive 2019). Více než 80 % celosvětové populace druhu hnízdí na Ukrajině. Celková početnost druhu je i přes kontinuální nárůst početnosti ve střední a západní Evropě v posledních desetiletích určována právě ukrajinskými populacemi. Ty byly po roce 2004 hodnoceny jako ubývající, což se odráží i na celoevropském trendu (BirdLife International 2004, 2015, 2019b).

V České republice byl racek černohlavý poprvé zjištěn v roce 1962, poprvé zahnízdl v roce 1967. Od té doby početnost druhu v České republice narůstá s fluktuacními výkyvy. Od roku 1999 hnízdilo v ČR pravidelně více než 10 párů, zpravidla na třech pravidelných moravských hnízdištích (Poprach et al. 2006). 62 hnízdicích párů a jedno pravděpodobné hnízdění z roku 2011 jsou výjimečnými údaji (Hora et al. 2018). Šíření racka černohlavého je patrné i z průběžných výsledků posledního atlasového mapování v letech 2014–2017, kde byl jeho hnízdní výskyt zaznamenán ve 25 kvadrátech (ČSO & ČZU 2019), což je téměř dvojnásobné navýšení oproti předchozímu mapování v letech 2001–2003 (Šťastný et al. 2016). V JČ bylo první hnízdění prokázáno na rybníce Řežabinec v roce 1991 (J. Jirsa & L. Kýval, Chytil 1997, Poprach et al. 2006). Od té doby bylo doloženo méně než 10 hnízdění v koloniích racka chechtavého (*Chroicocephalus ridibundus*) na Českobudějovicku a Třeboňsku (Poprach et al. 2006, Hora in Kloubec et al. 2015).

Z roku 2018 bylo do databáze Avif zadáno 33 záznamů racka černohlavého z JČ, což je dosud nejvyšší počet za jeden rok (ČSO 2019). Několik dalších záznamů pochází i z ostatních databází (AOPK ČR 2019, eBird 2019). Záznamy možného, pravděpodobného či prokázáno hnízdění pocházejí z pěti lokalit, vždy z hnízdišť racků chechtavých (tab. 1). Hnízdění bylo prokázáno jen na dvou českobudějovických lokalitách: rybníce Dehtář (pozorování 2–3 párů na hnízdech) a rybníce Domin v rámci PR Vrbenské rybníky (1 pár pozorován s vejci a alespoň jedním mládětem do věku 12 dní). Výsledná úspěšnost hnízdění není ani na jedné z lokalit známa. K možnému zahnízdní došlo i na rybnících Vyšatov na Českobudějovicku (1 pár), Řežabinec na Písecku (1 pár) a Koclířov

**Tab. 1 – Hnízdění výskyt racků černohlavých (*Larus melanocephalus*) v jižních Čechách v roce 2018.
Tab. 1 – Breeding occurrence of Mediterranean Gull (*Larus melanocephalus*) in South Bohemia in 2018.**

Datum Date	Počet Number	Poznámky Notes	Pozorovatel Observer	Zdroj Source
rybník Domin, Vrbenské rybníky (CB) [6952]				
13.–19. 4.	1–4 ad.	opakované záznamy páků na možném hnízdišti, max. 4 ad. 15. 4. 2019	L. Čertík, J. Viček, J. Macháň a další	ČSO 2019, eBird 2019
22. 4.	3 ex.	1 ad. + 2 imm.	J. Šimek	ČSO 2019
24. 4.	3 ex.	-	P. Albert & V. Albertová	ČSO 2019
28. 4.	5 ex.	5 ex., foto, z fotografie se zdá, že jeden piák již sedí na hnízdě	J. Řehounek & J. Řehounek	ČSO 2019
1. 5.		hnízdlo se dvěma vejci na ostrůvku, objevitel/pozorovatel hnízdla – F. Czech	P. Albert	ČSO 2019
2.–26. 5.	1–3 ad.	opakované záznamy na hnízdišti, 26. 5. stále pozorováno hnízdlo s vejci	P. Albert a další	ČSO 2019
27. 5.	2 pull.	dvě čerstvě vyíhlná mláďata na hnízdě	P. Albert a další	ČSO 2019
31. 5.	1 pull.	-	P. Albert a další	ČSO 2020
7. 6.	1 pull.	na ostrůvku	J. Havlíček a další	AOPK ČR 2019
24. 6.	1 ad.	foto, lokalizováno na Vrbenské rybníky	M. Procháčka	ČSO 2020
rybník Dehtář (CB) [6951]				
18. 4.	2 ex.	stojí na starém ostrůvku na břehu	B. Kloubec	AOPK ČR 2019
25. 4.	1 ad.	přelet od hráze nad Dehtář, možná letos opět zahnízdí na ostrůvku	V. Kubelka	ČSO 2019
26. 4.	5 ex.	5 ex. na novém ostrově, na 2–3 místech sedí na hnízdech = cca 3 páty?	B. Kloubec	AOPK ČR 2019
6. 6.	1 ex.	1 ex. sedí na novém ostrůvku v kolonii racků chechtavých – zjevně na hnízdě	B. Kloubec	AOPK ČR 2019
4. 7.	1 ex.	1 ex. na novém ostrově – na hnízdě?	B. Kloubec	AOPK ČR 2019
rybník Vyšatov (CB) [7052] a okolí				
21. 4.	min. 1 ex.	min. 1 ex., pravděpodobně však 4–5 ex. krouží ve výšce nad rybníkem Blatec u Čejkovic	M. Pakandl	ČSO 2019
3. 5.	2 ad.	létají společně s racky chechtavými 200 m záp. od rybníka, později 1 ad. plave u ostrůvku na Vyšatově	V. Kubelka	ČSO 2019
14. 6.	2 ad.	rybník Nuzov, 2 ad. přilet od Vyšatova, zřejmě tam hnízdící pár, zde jen sběr potravy na upuštěném rybníce	V. Kubelka	ČSO 2019

Datum Date	Počet Number	Poznámky Notes	Pozorovatel Observer	Zdroj Source
		rybník Řezabinec (PI) [6750]		
23. 4.	5 ad.	seděli na hladině rybníka	M. Frencl	ČSO 2019; in litt.
10. 5.	2 ad.	tok na ostrůvku s racky chechtavými, při dalších kontrolách však nezjištěni	M. Frencl	ČSO 2019; in litt.
		rybník Koclířov (JH) [6954]		
6. 5.	4 ad.	2 páry na ostrůvku společně s hnízdícími racky chechtavými	F. Pochmon a další	ČSO 2019
19. 5.	1 imm.	pták z předchozího roku, žádní jiní jedinci nezjištěni	R. Šícha a další	ČSO 2019

na Jindřichohradecku (2 páry), nejvíce bylo zjištěno 5 dospělých jedinců pohromadě, a to dokonce na 3 rybnících: Domin, Dehtář a Řežabinec (tab. 1).

Rok 2018 byl v počtu záznamů racků černohlavých podobně výjimečný jako rok 2017 se 32 záznamy v referenční databázi Avif (ČSO 2019) a prokázaným hnízděním na rybníce Koclířov. V letech 2013–2016 se v databázi Avif objevilo každoročně jen 6–10 záznamů racka černohlavého jen s jedním prokázaným hnízděním dvou párů na rybníce Dehtář na Českobudějovicku v roce 2014 (ČSO 2019), další prokázaná hnízdění nebyla zveřejněna ani v dalších databázích (AOPK ČR 2019, eBird 2019). Na rybníce Domin byli rackové černohlaví pozorováni v letech 2013–2017 každoročně, v roce 2016 dokonce při toku (ČSO 2019). Rybník Domin v rámci Vrbenských rybníků je nejčastějším hnízdištěm racka černohlavého na jihu Čech, hnízdění zde bylo prokázano v letech 1998, 2003 a pozorování z dalších let hnízdění nasvědčují (Brandl et al. 2002, Poprach et al. 2006, Kubelka 2012, Hora in Kloubec et al. 2015, ČSO 2019). Se začátkem roku 2019 se zdá, že rackové černohlaví rybník Domin obsadili opětovně (ČSO 2019).

V roce 2018 v JČ zřejmě hnízdilo 3–8 párů racka černohlavého (tab. 1), což je doposud nejvíce v jednom roce (Hora in Kloubec et al. 2015, Hora et al. 2018, ČSO 2019). V posledních desetiletích pozorujeme nárůst hnízdní početnosti racka černohlavého v České republice i v JČ (Poprach et al. 2006, Hora in Kloubec 2015, Hora et al. 2018, ČSO 2019), ten však může být částečně způsoben i zvýšenou aktivitou pozorovatelů. Navíc je v současné době nabídka vhodných hnízdišť pro racka černohlavého stále více omezována úbytkem racka chechtavého (Hora in Kloubec 2015, Hora et al. 2018).

Vojtěch Kubelka

Současné a historické koloniální hnízdění vln pestrých (*Merops apiaster*) na Českobudějovicku

Vlha pestrá (*Merops apiaster*) obývá teplé a suché oblasti Evropy, Afriky a Asie. Severní hranice areálu trvale kolísá, čas od času jednotliví ptáci, páry i celé skupiny prodlužují tah daleko na sever, kde pak někdy též zahnízdí (Hudec & Šťastný 2005). Tomu dobře odpovídají i naše poznatky o výskytu a hnízdění vlhy pestré v jižních Čechách (Mikeš & Řehounek 2018). Vlha pestrá zde dle dosavadních znalostí poprvé zahnízdila v roce 2002 (Cepák 2003), přičemž koloniální hnízdění v počtu pěti párů se podařilo zdokumentovat až v roce 2017 v Cepáků pískovně u Mladošovic na Českobudějovicku (Mikeš & Řehounek 2018). Koloniální hnízdiště bylo pravidelně kontrolováno také v sezóně 2018 a vlhy zde zahnízdily opětovně (tab. 2). V Cepáků pískovně byly oproti roku 2017 nalezeny pouze čtyři hnízdní nory, nicméně jeden pár vln zahnízdil i ve vedlejší asi 300 m vzdálené Farské pískovně (tab. 2). Stejně jako v roce 2017 tak u Mladošovic hnízdilo až pět párů vln. Přestože u žádné z hnízdních nor nebyla v roce 2018 zaznamenána predace (viz Mikeš & Řehounek 2018), nemáme jistotu o tom, že všechny páry vyvedly mladé. V Cepáků pískovně jeden z párů zahnízdil v mělkém výkopu poblíž příjezdové cesty do pískovny (obr. 1 v barevné příloze 6). Zaslýchnutí hlasů z nor 9. 7. a nález nevzletného mláděte 6. 8. přímo ve výkopu (obr. 2 v barevné příloze 6) dokládají úspěšné hnízdění. Obdobná hnízdiště popisují Balát (1947–48) a Šebela (2015). Do kontextu ostatních pozorování vln pestrých u Mladošovic nezapadá pouze pozorování asi 20 ex. dne 21. 5. (tab. 2). Vysoký počet jedinců na lokalitě je možné vysvětlit tahovou zastávkou migrujících ptáků, které přilákalo volání místních vln na hnízdišti. Jednotlivá pozorování vln pestrých se podařilo získat také z několika dalších lokalit (kvadráty 7051, 7053 a 7149 – viz tab. 2), ale u žádné nejsou indicie o hnízdění. Mohlo se jednat o protahující ptáky (květnové záznamy), o nehnízdící jedince anebo o ptáky z hnízdiště, které uniklo pozornosti. Poslední zmíněná možnost je reálná zejména v případě pozorování dvou vln ve vhodném hnízdním prostředí u Růžova, neboť lokalita již opětovně nebyla kontrolována (M. Pakandl in litt.).

Dále doplňujeme, že v roce 2018 byla s negativním výsledkem kontrolována i řada dalších jihočeských pískoven, jakožto potenciálních hnízdišť vln pestrých: Březí – Johnů Mlýn (CB) [7153], Cep (JH) [7055], Cep I (JH) [7055], Cep II (JH) [7055], dobývací prostor Krabonoš–Halámky (JH) [7155], Dubné–Vráže (CB) [7051], EVL Cepská pískovna (JH) [7055], Hroznějovice (CB)

Tab. 2 – Přehled záznamů vln pestrých (*Merops apiaster*) v jižních Čechách v roce 2018.
 Tab. 2 – *European Bee-eater (Merops apiaster) records in South Bohemia in 2018.*

Datum Date	Počet Number	Poznámky Notes	Pozorovatel Observer	Zdroj Source
Cepáků pískovna, Mladotšovice (CB) [7054], 460 m n. m.				
4. 5.	4 ex.	8:00–10:00, jednotliví ptáci posedávají v okolí pískovny, foto	M. Reiser	in litt.
9. 5.	2 ex.	19:00, lov potravy	D. Nácar	ČSO 2019
11. 5.	4 páry	10:00–12:00, velmi živý ruch, ptáci se zřetelně párují, ojedinelé loví, foto	M. Reiser	in litt.
13. 5.	4 páry	10:30–11:00	F. Marec & A. Yoshido	ČSO 2019
20. 5.	min. 10 ex.	foto	M. Lazarovič & A. Lazaro- vičová	ČSO 2019
21. 5.	páření		J. Kopecký	AOPK ČR 2019, in litt.
21. 5.	cca 20 ex.	-	Z. Zídek	AOPK ČR 2019, in litt.
23. 5.	4 páry	intenzivně zalétávající k norám (hloubení nor?), foto	M. Reiser	in litt.
24. 5.	páření		J. Kopecký	AOPK ČR 2019, in litt.
26. 5.	páření		J. Kopecký	AOPK ČR 2019, in litt.
29. 5.	min. 6 ad. ex.	foto	J. Řehounek	ČSO 2019
4. 6.	4 ex.	18:00–19:00	O. Nedvěd	ČSO 2019
12. 6.	1 ex.	-	V. John	AOPK ČR 2019
2. 7.	4 ex.	zalletují na dvě místa – hlavní stěna a výkop u cesty	Z. Beránková	AOPK ČR 2019
9. 7.	4 ex.	z nory ve výkopu u cesty slyšeny hlasy, jako obsazené vypadají i další 1–2 nory v hlavní stěně	J. Havlíček & Z. Beránková	AOPK ČR 2019

Tab. 2 – Pokračování.
Tab. 2 – Continued.

Datum Date	Počet Number	Poznámky Notes	Pozorovatel Observer	Zdroj Source
12.–15. 7.		každý den pozorováno krmení mláďat, zjištěny celkem 4 nory (2 v hlavní stěně, 1 na západní straně písčiny, 1 ve výkopu u cesty); potravu přinášena mláďatům: včely, mouchy, čmeláci, motýli, vážky, šídla, ale i kobylka zelená a dokonce pilořítka	J. Kopecký	AOPK ČR 2019, in litt.
19. 7.	min. 9 ex.	ad. + juv. ex., dokrmování vyvedených mláďat, foto	J. Řehounek	ČSO 2019
30. 7.		na cestě k písčince nalezena 1 mladá vlha, která nemohla létat	J. Kopecký	AOPK ČR 2019, in litt.
6. 8.	min. 1 ad. ex. + 2 juv. ex.	nález 2 ještě plně nezvletých mláďat mimo hnízdní nory, v okolí se pohybuje min. 1 dospělec, který mláďata dokrmuje	V. Mikeš & L. Černý	ČSO 2019
13. 8.	cca 11 ex.	16:30–18:00, hejtno min. 10 ex. (přilet od lesa) + 1 krmící ad. ex. držící se samostatně	A. V. Klimeš a kol.	ČSO 2019
13. 9.	0 ex.	nález 4 letošních použitých hnízdních nor	V. Mikeš & L. Černý	nepubl.
Farská písčinka, Mladošovice (CB) [7054], 460 m n. m.				
11. 5.	1 pár	10:00–12:00, foto	M. Reiser	in litt.
23. 5.	0 ex.	negativní kontrola	M. Reiser	in litt.
9. 7.	0 ex.	pouze přelety po okolí a nad písčinkou	J. Havlíček & Z. Beránková	nepubl.
19. 7.	1 ex.	vylétl z písčiny	J. Řehounek	nepubl.
13. 9.	0 ex.	nález 1 použité hnízdní nory	V. Mikeš & L. Černý	nepubl.
Za Vráží, Žabovřesky (CB) [7051], 430 m n. m.				
19. 5.	min. 1 ex.	několikrát slyšen typický nezaměnitelný hlas, vlyhy nespáteny ani po kontrole příhodných stanovišť v okolí, zřejmě tedy pouze přelet	J. Havlíček	AOPK ČR 2019

Datum Date	Počet Number	Poznámky Notes	Pozorovatel Observer	Zdroj Source
20. 5.	2 ex.	těžebna křemeliny, Ledenice – Růžov (CB) [7053], 500 m n. m.	M. Pakandl	ČSO 2019, in litt.
12. 6.	4 ex.	Mladošovice (přesné místo pozorování neznámé) (CB) [7054]	K. Stone & R. Stone	AOPK ČR 2019
5. 7.	1 ex.	Želňava (přesné místo pozorování neznámé) (CK) [7149] volání, let	J. Vanheuverwijn	AOPK ČR 2019
5. 8.	cca 20 ex.	Mladošovice – Petrovice (CB) [7054], 475 m n. m. nad posečeným polem a loukou	Z. Zídek	AOPK ČR 2019

[6852], Jílovce (CB) [7154], Jindřichův Hradec – Jiráskovo předměstí (JH) [6856], Ledenice (CB) [7053], Lžín (TA) [6754], Nakolice (CB) [7154], Plavsko (JH) [6955], PP Pískovna na cvičišti (JH) [6856], PP Pískovna u Dračice (JH) [7155], Pískovna u Žemličky (CB) [7154], Slavošovice (CB) [7054], Spolín (CB) [7054], Třebeč (CB) [7154], Vlkovské pískovny (TA) [6854], Vrábče (CB) [7052], Záblatá pískovna (JH) [6953], Žabovřesky – Za Vráží (CB) [7051] (Z. Beránková in verb., J. Havlíček nepubl., J. Hedrich in litt., H. Chobotská in litt., P. Kapitola in litt., V. Mikeš nepubl., J. Neudert in litt., M. Pakandl in litt., J. Riegert in litt., J. Řehounek nepubl.).

Díky medializaci hnízdního výskytu vln pestrých v jižních Čechách (dvě tiskové zprávy, články v tištěných i elektronických médiích) nás kontaktoval pamětník historických hnízdění tohoto druhu v okolí Borovan v letech 1961–1965, pan Jaroslav Janešík z Českých Budějovic. Hnízdění tehdy proběhlo v pískovně na katastrálním území Borovany-Vrcov (CB) [souřadnice: 48°54'56,3"N, 14°39'17,8"E; kvadrát 7053] a na dvou místech na staveništi železniční vlečky ke starému závodu Calofrig na katastrálním území Borovany (CB) [souřadnice: 48°54'41,7"N, 14°38'30,5"E a 48°54'33,5"N, 14°38'36,3"E; kvadrát 7053]. J. Janešík v letech hnízdění vln pestrých na obou lokalitách bydlel s rodiči na místě zvaném Chrástí mezi Růžovem a Vrcovem. V pískovně u Vrcova vlny hnízdily pouze jeden rok, v počtu 2–3 párů, na staveništi železniční vlečky pak dva roky po sobě v početnosti 3–5 párů. Podrobný rozhovor s autorem pozorování a společná návštěva všech hnízdních lokalit (V. Mikeš) nám umožňují záznamy prohlásit za validní. Přiřazení hnízdění do jednotlivých let již nicméně s odstupem času není možné. Historické hnízdění z let 1961–1965 u Borovan je významné i z celostátního hlediska. Jedná se totiž nejen o vůbec první zahrnutí do JČ, ale také o první koloniální hnízdění vln pestrých v rámci Čech (Jirsík 1949, Hanzák & Jón 1952, Štusák 1970, Hudec & Šřastný 2005). Zatímco na Moravě a ve Slezsku jsou koloniální hnízdění vln známa již desítky let (Hájek 1958, Beneš & Konděška 1978), v Čechách byly první novodobé hnízdní kolonie zřejmě zjištěny až v roce 2011 (Viktora 2011).

Václav Mikeš, Jan Havlíček & Jiří Řehounek

Komentovaná pozorování druhů kategorie A a B

Berneška bělolící (*Branta leucopsis*)

21. 2. 2018, rybník Oblanov (ČB) [6951], 1 ex. (P. Albert, ČSO 2019).

Jediné pozorování tohoto druhu v roce 2018 (AOPK ČR 2019, ČSO 2019, eBird 2018, Observation International 2019). Druh byl v JČ pozorován i v posledních dvou letech (2016 a 2017), před tím až v roce 2012 (ČSO 2019, Kubelka et al. 2017, 2018). Záznamů tohoto druhu na území ČR včetně JČ přibývá. Zatímco z období 1960–1989 pocházejí záznamy pouze ze tří let, v následujících 23 letech (1990–2012) zůstalo bez záznamu již jen osm let (Hora in Kloubeček et al. 2015). Během mapování hnízdního rozšíření ptáků v letech 2014–2017 bylo na území ČR dokonce na dvou místech (Chebsko a Vysočina) prokázáno hnízdění ptáků pocházejících ze zajetí (ČSO & ČZU 2019).

Husa běločelá (*Anser albifrons*)

11. 3. 2018, Bošilecký rybník (CB) [6853, 6854], 3000–5000 ex. (Mar. Šálek & M. Kipson, ČSO 2019).

Toto pozorování je dalším z řady velkých hejn hus běločelých pozorovaných na Třeboňsku v průběhu průtahu na přelomu zimy a jara v posledních letech. Do roku 2012 bylo jako největší hejno uváděno pozorování 2500 ex. 26. 1. 2012 J. Závorou a kol. u Lomnice nad Lužnicí (JH) [6954] (ČSO 2019, Bureš in Kloubeček et al. 2015). Tento údaj byl překonán v roce 2016, kdy bylo 8. a 16. 2. J. Ševčíkem a J. Neudertem pozorováno hejno přibližně 3000 ex. na rybníce Koclířov (JH) [6954] (Kubelka et al. 2017, AOPK ČR, ČSO 2019).

Hoholka lední (*Clangula hyemalis*)

15. 5. 2018, rybník Dvořiště (CB) [6954], 1 ex. (J. Neudert, AOPK ČR 2019).

19. 5. 2018, rybník Dvořiště (CB) [6954], 1 ex. (R. Pícha, eBird 2019).

Na území JČ se jedná o velmi vzácného zimního hosta. V letech 1970–2012 se v JČ vyskytlo pouze 10 jedinců (Hora in Kloubec et al. 2015). Od té doby byl tento druh zaznamenán v letech 2014, 2015 a 2016 (AOPK ČR 2019, ČSO 2019, eBird 2018, Observation International 2019), přičemž v posledním případě se zřejmě v oblasti Českobudějovických rybníků vyskytovali dokonce dva jedinci zároveň (F. Marec, ČSO 2019, Kubelka et al. 2017). Zajímavé je datum pozorování, neboť z druhé poloviny května a následujícího jarního období je známo z celé ČR jen malé množství záznamů a jedná se o jedny z nejpozdějších jarních záznamů (AOPK ČR 2019, Šťastný & Hudec 2016).

Hohol severní (*Bucephala clangula*)

13. 2. 2018, rybník Dvořiště (CB) [6954], 118 ex. (J. Neudert & J. Ševčík, AOPK ČR 2019).

13. 2. 2018, rybník Rožmberk (JH) [6954], 60 ex. (J. Neudert & J. Ševčík, AOPK ČR 2019).

Hohol severní na území JČ pravidelně hnízdí i protahuje. Jarní tah vrcholí po rozmrznutí rybníků koncem února a v březnu, kdy lze zastihnout hejna o několika desítkách jedinců (Pykal in Kloubec et al. 2015). Pozorování uskupení o více než 50 ex. jsou v JČ velmi vzácná (AOPK ČR 2019, ČSO 2019, J. Hora in verb.), záznam 118 ex. je dokonce zřejmě nejvyšším počtem zaznamenaným na jedné lokalitě (AOPK ČR 2019, ČSO 2019, J. Hora in litt.). Dosud bylo nejvyššími počty 85 ex. zjištěných na Rožmberku 10. 3. 2017 (M. Frencl, ČSO 2019) a 80 ex. zjištěných tamtéž 18. 12. 2017 (J. Neudert, AOPK ČR 2019). Dne 13. 2. 2018 bylo J. Neudertem nalezeno při kontrolách rybníků v CHKO Třeboňsko ještě dalších 22 ex. (AOPK ČR 2019).

Husice nilská (*Alopochen aegyptiaca*)

15. 8. 2018, Starý Houženský rybník (CB) [6952], 12 ad. + 4 pull. (T. Bodnár & J. Pykal, AOPK ČR 2019).

Dosud největší uskupení tohoto druhu pozorované v JČ v dubnu 2017 mělo 14 ex. (V. Kubelka, ČSO 2019, Kubelka et al. 2018). S přibýváním tohoto invazního druhu v ČR i JČ (Görner 2018, Jaška & Řepa 2017, ČSO & ČZU 2019) lze do budoucna očekávat i pozorování větších uskupení. Rekordní počet pro území ČR je 180 ex. pozorovaných 9. 2. 2019 u Otvic u Chomutova (CV) [5546] (V. Tejrovský, AOPK ČR 2019).

Hvízdák eurasijský (*Mareca penelope*)

12. 8. 2018, rybník Dehtář (CB) [6951], 1 ex. (B. Kloubec, AOPK ČR 2019).

Údaje o výskytu tohoto druhu z letních měsíců července a srpna jsou v JČ i v ČR vzácné (AOPK ČR 2019, Hora in Kloubec et al. 2015). Z první poloviny srpna bylo z JČ dosud známo pouze pozorování 4 ex. ze dne 14. 8. 2017 z rybníka Velký Tisý (JH) [6954], které provedl J. Neudert (AOPK ČR 2019) a 1 ex. z 2. 8. 1960 z téže lokality (B. Urbánek, deník terénní stanice Velký Tisý).

Potápka černokrká (*Podiceps nigricollis*)

7. 4. 2018, rybník Volešek (CB) [6951], 60 ex. (J. Šimek, ČSO 2019).

Tento nález je podle dostupných dat (AOPK ČR 2019, ČSO 2019) přinejmenším od roku 2000 nejvyšším počtem v předhnízdni době mimo rybník Řežabinec. Do tohoto roku byla větší hejna o desítkách až nižších stovkách jedinců zaznamenávána častěji, a to i na Třeboňsku a Českobudějovicku (AOPK ČR 2019, ČSO 2019). Bohužel současná situace hnízdění populace tohoto druhu na Třeboňsku (v roce 2018 zřejmě hnízdění pouze 1 páru na rybníce Rod (JH) [6854] – AOPK ČR 2019, P. Musil in litt.) a Českobudějovicku (v roce 2018 uvedeno v dostupných databázích z hnízdiště na Vrbenských rybnících (CB) [6952] max. pouze 6 ex. a žádný záznam o mláďatech – AOPK ČR 2019, ČSO 2019, T. Bodnár in verb.) není příliš dobrá. Jedinou prosperující populací v JČ (v roce 2018 zřejmě až 15 hnízdících párů – J. Pykal, AOPK ČR 2019, ČSO 2019) je tedy ta na Řežabinci (PI) [6750] – např. lze uvést pozorování 40 ad. + 26 pull. ze dne 11. 6. 2018 a 36 ad. + 21 pull. ze dne 21. 6. 2018 (J. Pykal, ČSO 2019). Tento druh je vzhledem k rychlému ubývání v posledních letech nutné pečlivě sledovat.

Holub hřivnáč (*Columba palumbus*)

22. 1. 2018, areál nemocnice Č. Budějovice (CB) [7052], 5 ex. (M. Pakandl, ČSO 2019).
 3. 12. 2018, České Budějovice (CB) [7052], 40 ex. (L. Hamáček, ČSO 2019).
 9. 12. 2018, České Budějovice (CB) [7052], 30 ex. (V. Mikeš, ČSO 2019).
 11. 12. 2018, České Budějovice (CB) [7052], 4 ex. (L. Hamáček, ČSO 2019).
 19. 12. 2018, České Budějovice – Na Sadech (CB) [7052], 10–11 ex. (A. V. Klimeš, ČSO 2019).

Holub hřivnáč na území JČ běžně hnízdí, a to včetně center větších měst – např. českobudějovická populace má pravděpodobně až ke čtyřem stovkám párů (J. Havlíček nepubl.). Údaje ze zimních měsíců jsou velmi ojedinělé, obzvláště v případě hejna čítajícího několik desítek jedinců (Cepák in Kloubec et al. 2015). Příčinou zimování jinak tažného druhu může být pokračující synantropizace. Například v Praze jsou pozorování jednotlivých ptáků, ale i hejn o desítkách až stovkách jedinců ze zimních měsíců mnohem častější (AOPK ČR 2019, ČSO 2019, eBird 2019).

Hrdlička zahradní (*Streptopelia decaocto*)

- 1.–31. 11. 2018, Soběslav – park mezi vlakovým nádražím a gymnáziem (TA) [6754], celkem 11× více než 200 ex., z toho 2× 350 ex. (1. a 19. 11. 2018), 1× 408 ex. (20. 11. 2018) a 1× 457 ex. (8. 11. 2018) (J. Řehounek, ČSO 2019, in verb.).
 10. 10. 2018, VÚ a PO Boletice (PT) [7149], cca 200 ex., přelet (M. Lazarovič & A. Lazarovičová, ČSO 2019).
 4. 11. 2018, Žabovřesky (CB) [6952], 244 ex. (P. Jakeš, ČSO 2019).
 9. 11. 2018, Radošovice (ST) [6749], 320 ex. (J. Pykal, ČSO 2019).
 10. 11. 2018, Pluhův Žďár (JH) [6755], cca 200 ex., na poli (T. Marková, ČSO 2019).

V posledních několika letech jsou opakovaně pozorována velká hejna hrdliček zahradních, která přesahují počet 150 ex., který byl rekordním počtem do podzimu 2012 (Havlíček in Kloubec et al. 2015). Ještě do loňského roku bylo zřejmě největším uskupením tohoto druhu v JČ hejno o 280 ex. pozorované 28. 10. 2014 v Roudném (CB) [7052] V. Mikešem (ČSO 2019). V roce 2017 pak bylo opakovaně pozorováno v Soběslavi hejno mající okolo, nebo i přes 200 ex. (J. Řehounek, ČSO 2019). Opakovaná pozorování hejna 200–457 ex. v průběhu listopadu 2018 z okolí vlakového nádraží v Soběslavi dosavadní rekord značně překonala. Později zde početnost klesala, v lednu 2019 bylo zjištěno maximálně 149 ex. a v únoru už jen 65 ex. (J. Řehounek, ČSO 2019). Zajímavé je, že se takto velké hejno objevuje uprostřed středně velkého města, neboť hrdličky zahradní v zimním i hnízdním období preferují spíše zemědělské podniky (Šálek et al. 2015, Havlíček et al. nepubl.). To dokládají i další tři nálezy hejn o 200 ex. a více zdokumentované v roce 2018 v Radošovicích, Žabovřeskách a u Pluhova Žďáru. Neobvyklé je také pozorování přeletujícího hejna cca 200 ex. přes VÚ Boletice.

Lelek lesní (*Caprimulgus europaeus*)

2. 6. 2018, VÚ Boletice – Brzotice (CK) [7150], 1 volající M. (P. Vaněk & P. Vaněk, ČSO 2019).

Nález lelka lesního v hnízdní době ve VÚ Boletice je zajímavé zjištění, které může naznačovat hnízdění v této oblasti, která zřejmě poskytuje pro tento druh vhodné biotopy. V databázi NDOP (AOPK ČR 2019) je z PO Boletice pouze jeden další záznam, 16. 5. 2003, Ondřejov (CK) [7150], 1 ex. (L. Bufka).

Kolpík bílý (*Platalea leucorodia*)

13. 7. 2018, PR Vrbenské rybníky (CB) [6952], min. 60 ex. (J. Velek, ČSO 2019).
 23. 8. 2018, PR Vrbenské rybníky (CB) [6952], 58 ex. (P. Albert, ČSO 2019).

V roce 2017 bylo dosaženo maxima v počtu pozorovaných jedinců tohoto druhu – 56 ex. (Kubelka et al. 2018). V roce následujícím byl tento rekord mírně překonán, z čehož lze opět usuzovat na úspěšnou hnízdní sezónu jediné české kolonie.

Pisila čáponohá (*Himantopus himantopus*)

V hnízdní sezóně 2018 byly v ptačí oblasti Českobudějovické rybníky a jejich blízkém okolí (CB) zaznamenány 2–4 (průkazně či pravděpodobně) hnízdící páry na čtyřech lokalitách:

1) mokřina u rybníka Volešek [6951], 17. 4. 2018 staví 1 pár hnízdo mezi trsy sítiny na břehu rybníka, 2. 5. 2018 a později již žádní ptáci na lokalitě nebyli zjištěni;

2) rybník Bezdrev, jz. výtopa k Češňovicím [6952], 1 pár + hnízdo s vejci na obnaženém břehu cca 3 cm nad vodou na břehu (ne na ostrůvku), přes ochrannářskou snahu bylo bohužel později hnízdo vytopeno;

3) Novohaklovský rybník [7052], 1 pár opakovaně pozorován při inkubaci snůšky, osud zahnízdění zůstal kvůli zarůstající vegetaci neznámý, na lokalitě zjištěna kromě páru i další samice pisily;

4) rybník Olší [7052], min. 4 ad. + 2 hnízda s vejci na bahnitěm ostrůvku (větším než obvykle), možná náhradní hnízdění jinde neúspěšných ptáků, úspěšnost hnízdění není známa (všechny výše uvedené záznamy V. Kubelka nepubl.).

Do databáze Avif bylo v roce 2018 zadáno 29 pozorování pisil z JČ (ČSO 2019), ale pravděpodobně a prokázané hnízdění nebylo zaznamenáno na jiných, než na výše zmíněných lokalitách (AOPK ČR 2019, ČSO 2019, eBird 2019, Observation International 2019). Doposud v JČ hnízdily pisily čáponohé prokazatelně pouze v osmi letech – 1997, 2007, 2008, 2012, 2014–2017 (Kubelka & Pykal 2012, Havelčík & Kubelka 2015, Hora in Kloubec et al. 2015, Kubelka 2016, Kubelka et al. 2017, 2018).

Kamenáček pestrý (*Arenaria interpres*)

17.–20. 11. 2018, rybník Volešek (CB) [6951], 1 ex. foto (Z. Valeš a další, ČSO 2019).

27.–28. 11. 2018, rybník Volešek (CB) [6951], 1 ex. (L. Hamáček, ČSO 2019).

Kamenáček pestrý je v JČ vzácně zaletujícím druhem, který byl doposud zjištěn méně než 40× (Kubelka in Kloubec et al. 2015, AOPK ČR 2019, ČSO 2019). Naposledy byl zjištěn na dvou lokalitách v roce 2015 (AOPK ČR 2019, ČSO 2019, eBird 2019, Observation International 2019). Výše uvedená pozorování jsou nejpozdějšími záznamy druhu v JČ, doposud byl kamenáček nejpozději zjištěn 12.–19. 11. 2009 na Vlhavském rybníce (CB) [6951], 1 ex. (M. Frencl a další, Kubelka in Kloubec et al. 2015). Všechny výše uvedené záznamy jsou extrémně pozdní i v rámci celé ČR, kde jsou jinak poslední záznamy z měsíce října (Hudec & Šťastný 2005, ČSO 2010, AOPK ČR 2019, ČSO 2019, eBird 2019).

Jespáček ploskozobý (*Limicola falcinellus*)*

19. 5. 2018, rybník Malé Jezero (ST) [6649], 1 ex. (J. Pykal, ČSO 2019).

2. 9. 2018, Vlhavský rybník (CB) [6951], 1 ex. foto (F. Pochmon, ČSO 2019).

Doposud byl jespáček ploskozobý v JČ zastížen pravděpodobně pouze 7×, naposledy v roce 2014 (Kubelka in Kloubec et al. 2015, J. Jirsa in Kubelka 2015, AOPK ČR 2019, ČSO 2019, eBird 2019, Observation International 2019). Kromě dvou nových jihočeských záznamů jespáčka ploskozobého byl na podzim 2018 zjištěn výskyt na dalších třech lokalitách v různých částech Čech (ČSO 2019). Podzimní jihočeské pozorování z roku 2018 bylo schváleno FK ČSO pod jednacím číslem 24/2018 (FK ČSO 2019).

Břehouš černoocasý (*Limosa limosa*)

Hnízdní sezóna 2018, ptačí oblast Českobudějovické rybníky (CB), 2–3 hnízdících páry na jedné lokalitě:

Mokřina u rybníka Volešek [6951], 2 páry, pravděpodobné hnízdění a 1 pár, možné hnízdění v luční výtopě rybníka; např. 10. 5. – min. 5 ex. na hnízdišti, u dvou párů bylo podle chování předpokládáno hnízdění, celkem 1 pár + 1 pár + 1 F; 4. 6. intenzivní varování 3 ex. ze vzdálenosti několika set metrů, zjevně jsou na lokalitě mláďata od dvou párů (J. Pykal, AOPK ČR 2019), 7. 6. intenzivní varování čtyř dospělých jedinců a předpokládání přítomnosti mláďat od dvou párů (J. Bureš, AOPK ČR 2019) a 11. 6. – min. 1 pár varuje, zřejmě má již pull., bez vstupu do plochy a plašení, může být břehoušův v ploše schováno více (V. Kubelka nepubl.).

Do databáze Avif bylo v roce 2018 zadáno 18 pozorování břehoušů černoocasých z JČ (ČSO 2019), dalších 14 záznamů bylo zaznamenáno v ostatních databázích (AOPK ČR 2019, e-Bird 2019, Observation International 2019). Všechny záznamy pocházely z Českobudějovicka, maximálně bylo zjištěno 5 ex. u jedné lokality (viz výše). Pozorování nenavědčují zahrnutí mimo mokřinu (nový rybník projektovaný rovněž jako vhodné hnízdiště nejen bahňáků) u rybníka Volešek. Fotografické zachycení dvou mladých vzletných břehoušů 21. 7. 2018 na rybníce Vhlavský (CB) [6951] (R. Šálek, ČSO 2019) naznačuje úspěšné vyhnízení břehoušů na mokřině u rybníka Volešek. Na této lokalitě je třeba zaručit co největší klid břehoušům i dalším vzácným hnízdícím ptačím druhům, proto je nevhodnější pozorovat pouze z větší vzdálenosti od silnice. Ptačí oblast Českobudějovické rybníky je v rámci České republiky jediným současným hnízdištěm břehouše černoocasého (Kubelka & Kadava 2014, Žďárek et al. 2015, Kubelka et al. 2016, ČSO & ČZU 2019). Proti roku 2017 se 4–5 hnízdícími páry (Kubelka et al. 2018) je aktuální stav 2–3 hnízdících párů návrat k situaci v roce 2016 (Kubelka et al. 2017).

Vodouš rudonohý (*Tringa totanus*)

Hnízdní sezóna 2018, ptačí oblast Českobudějovické rybníky a blízké okolí (CB), 4–11 hnízdících párů na 10 lokalitách:

- 1) mokřina u rybníka Volešek [6951], 1 pár (pravděpodobné hnízdění) a 1 pár (možné hnízdění) v luční výtopě rybníka (V. Kubelka nepubl.);
- 2) MAPE Mydlovary [6852], 1 pár (prokázané hnízdění) na šterkovém ostrůvku, nález hnízda se dvěma vejci (17. 4.) (V. Kubelka nepubl.);
- 3) rybník Olší [6951], 1 pár (možné hnízdění) v podmáčeném oraništi (V. Kubelka nepubl.);
- 4) Starohaklovský rybník [7052], 1 pár (prokázané hnízdění) v podmáčené části pastviny, nález hnízda se čtyřmi vejci (17. 4.), hnízdo bylo později predováno (V. Kubelka nepubl.);
- 5) rybník Blatec u Čejkovic [6952], 1 pár (pravděpodobné hnízdění) v pastvině východně od rybníka (V. Kubelka nepubl.);
- 6) Vhlavský rybník [6951], 1 pár (možné hnízdění) v severozápadní výtopě rybníka (V. Kubelka nepubl.);
- 7) Novohaklovský rybník [7052], 1 pár (možné hnízdění) na zarůstajícím dně ve východní části rybníka (V. Kubelka nepubl.);
- 8) rybník Nuzov [7052], 1 pár (možné hnízdění) na zarůstajícím dně upuštěného rybníka (V. Kubelka nepubl.);
- 9) rybník Dehtář [6951], 1 pár (možné hnízdění), opakované pozorování jednoho jedince (B. Kloubec, AOPK ČR 2019);
- 10) Lesní rybník [6951], 1 pár (možné hnízdění), pozorován i tok páru (J. Pykal, AOPK ČR 2019).

Do databáze Avif bylo v roce 2018 zadáno 55 pozorování vodoušů rudonohých z JČ (ČSO 2019), dalších 26 záznamů bylo zaznamenáno v ostatních databázích (AOPK ČR 2019, e-Bird 2019, Observation International 2019). Většina údajů pocházela z Českobudějovicka. Pozorování nasvědčují zahrnutí na dvou lokalitách mimo 10 výše uvedených hnízdišť: pravděpodobné hnízdění 1 páru na rybníce Starý u Tchořovic (ST) [6548] na zarůstajícím dně upuštěného rybníka (ČSO 2019) a možné hnízdění 1 páru v Radomilické mokřině u Záblatí (CB) [6851] (AOPK ČR 2019, ČSO 2019). Oproti roku 2017 s 6–15 hnízdícími páry na 13 lokalitách (Kubelka et al. 2018) se jedná o mírné snížení početnosti, podobné jako v roce 2016 (Kubelka et al. 2017).

Racek malý (*Larus minutus*)

7. 5. 2018, Bošilecký rybník (CB) [6853], 254 ex., většina seděla na hladině, jen část lovila (F. Pochmon a další, ČSO 2019).

Jedná se o dosud nejvyšší zjištěný počet racků malých v JČ (Kloubec et al. 2015, ČSO 2019). Doposud nejvíce racků malých bylo zjištěno 4. 5. 2011 na rybníce Koclířov (JH) [6954], 250 ex. (J. Ševčík, AOPK ČR 2019).

Racek bělohlavý (*Larus cachinnans*)

18. 9. 2018, rybník Dehtář (CB) [6951], 347 ex. (P. Van Daele, Observation International 2019).

Jedná se o doposud největší uskupení racků, určených jako rackové bělohlaví. Doposud to bylo buďto 125 ex. racků bělohlavých, nebo 450 ex. racků bělohlavých/středomořských (podrobněji viz Kubelka et al. 2018, ČSO 2019). Pokud to podmínky pozorování dovolují, je vhodné mezi jednotlivými druhy racků rozlišovat.

Racek mořský (*Larus marinus*)*

18. 9. 2018, rybník Dehtář (CB) [6951], 1 ex. (P. Van Daele, Observation International 2019).

Racek mořský je vzácným hostem v JČ, doposud byl zjištěn méně než 15× (Hora in Kloubec et al. 2015, AOPK ČR 2019, ČSO 2019).

Racek tříprstý (*Rissa tridactyla*)*

8., 10.–11. 11. 2018, rybník Volešek (CB) [6951], 1 juv., foto (M. Haas, F. Marec a další, ČSO 2019).

Racek tříprstý je v JČ velmi vzácným hostem a naposledy byl zjištěn v letech 2012 a 2017 (Hora in Kloubec et al. 2015, Kubelka et al. 2018, ČSO 2019), zpravidla je zaznamenáván v průběhu listopadu (Hora in Kloubec et al. 2015, ČSO 2019). Pozorování v roce 2018 bylo schváleno FK ČSO pod jednacím číslem 44/2018 (FK ČSO 2019).

Výreček malý (*Otus scops*)

23. 5. 2018, Hluboká nad Vltavou – Jeznice (CB) [6852], 1 M v 2. roce života nebo starší, odchyt, foto (J. Cepák et al., ČSO 2019).

Jde o zcela ojedinělý záznam v rámci JČ, kde byl tento druh dosud zřejmě zaznamenán pouze 3× (Kloubec et al. 2015, Mikeš 2015). V posledních třech letech se především na popud R. Lučana (in litt., ČSO 2019) začali s poměrně dobrou úspěšností věnovat odchytu výrečků další kroužkovatelé. Během této doby byli ptáci odchyceni na jižní Moravě, kde bylo v minulosti prokázáno i hnízdění (Šťastný et al. 2006), Plzeňsku, ve středních Čechách, na Vysočině i v ostatních oblastech (ČSO 2019). Další údaje pocházejí také například z akustického monitoringu, nebo od pozorovatelů (v některých případech ale může jít o záměnu s jiným druhem). Na základě toho lze usuzovat, že by přes území ČR mohl probíhat v jarních měsících skrytý průtah na severněji položená hnízdiště (např. v Bělorusku a Rusku – BirdLife International 2019a, R. Lučan in litt.), popř. může jít o prodloužení tahu z jižněji položených oblastí nebo potulky. JČ zřejmě nebudou v rámci ČR z tohoto pohledu výjimkou.

Kalous pustovka (*Asio flammeus*)

29. 5. 2018, Pohorská Ves – Pohoří na Šumavě (CK) [7354], 1–2 ex. (P. Vaněk, ČSO 2019).

Kalous pustovka na území JČ téměř každoročně protahuje a zimuje, hnízdění je však nepravidelné a poměrně vzácné (Hora in Kloubec et al. 2015, Kubelka 2014, 2016, Kloubec 2017). Během mapování hnízdního rozšíření ptáků ČR v letech 2014–2017 nebylo v JČ hnízdění prokázáno (ČSO & ČZU 2019). Výskyt 1 až 2 ex. na konci května by mohlo naznačovat možné hnízdění. Tento druh se navíc může vyskytovat na lokalitách, které nejsou tak často navštěvovány a případné hnízdění může snadno uniknout pozornosti.

Orlík krátkoprstý (*Circaetus gallicus*)*

19. 8. 2018, Borkovice (TA) [6753], 1 ex., foto (R. Pícha, ČSO 2019).

Tento druh je na území JČ pozorován pouze vzácně – například do roku 2012 byl zjištěn pouze 11× (Hora in Kloubec et al. 2015). Od té doby je známo pozorování z roku 2013 a tři pozorování pocházejí z roku 2017 (ČSO 2019, Kubelka 2014, Kubelka et al. 2018). Toto pozorování bylo akceptováno FK ČSO pod jednacím číslem 62/2018 (FK ČSO 2019).

Moták stepní (*Circus macrourus*)*

19. 9. 2018, Vlhavský rybník (CB) [6951], 1 juv., lov (P. Van Daele, Observation International 2019, in litt.).

V publikaci Ptáci jižních Čech (Kloubec et al. 2015) je uvedeno minimálně 15 záznamů, přičemž poslední je z roku 1955. V dostupných databázích (AOPK ČR 2019, ČSO 2019, eBird 2019, FK ČSO 2019, Observation International 2019) nejsou další záznamy z JČ uvedeny a je tedy pravděpodobné, že pozorování z roku 2018 je prvním po 63 letech. Tomuto druhu by měli pozorovatelé věnovat pozornost. Záznamů v ČR nejen přibývá (FK ČSO 2019), ale během mapování hnízdního rozšíření ptáků v letech 2014–2017 bylo na Vysočině dokonce zřejmě prokázáno zahnízdění (ČSO & ČZU 2019). Hnízdění tohoto druhu s turkestánským typem rozšíření (Hudec et al. 2005) bylo v roce 2017 poprvé zjištěno i v západní Evropě, konkrétně v Nizozemsku (Koks & Vellinga 2017). Z minulosti jsou známa i další zahnízdění ve střední Evropě (Hudec et al. 2005).

Luňák hnědý (*Milvus migrans*)

11. 11. 2018, rybník Volešek (CB) [6951], 1 ex., přelet (J. Šimek, ČSO 2019).

17. 11. 2018, Němčice (PT) [6951], 2 ex. (V. Voříš, ČSO 2019).

Jedná se o tažný druh, zimující převážně v tropické Africe, kam ptáci odlétají během srpna a září. Znám je ale výskyt i ze zimních měsíců (Hudec & Šťastný 2005). V knize Ptáci jižních Čech (Hora in Kloubec et al. 2015) je jako nejpozdější záznam z podzimu uváděno pozorování ze dne 5. 11. 2001 (Vondrka 2012). Kromě výše uvedených záznamů a jednoho prosincového [24. 12. 2014, Němčice (PT) [6951], 1 ex. (F. Nosek, ČSO 2019)], neexistují jiné záznamy v JČ z pozdního podzimu a pravých zimních měsíců (AOPK ČR 2019, ČSO 2019).

Káně bělochostá (*Buteo rufinus*)

3. 2. 2018, Čejkovice – louky u Nových Dvorů a okolí (CB) [6952], 1 ex. (J. Vondrka, AOPK ČR 2019).

23. 2. – 4. 3. 2018, Čejkovice – louky u Nových Dvorů a okolí (CB) [6952], 1 ex. (řada pozorovatelů, ČSO 2019).

1. 9. 2018, Vlhavský rybník (CB) [6951], 1 ex. na poli směrem na Hlavatce (F. Marec & A. Yoshida, ČSO 2019).

Káně bělochostá se na území ČR objevuje v zimním období téměř každoročně, na území JČ tomu tak ale nebývá. Například do roku 2012 zde byla zjištěna zřejmě jen 3× – v roce 1959 a 2× v roce 2010 (Hora in Kloubec et al. 2015). Od té doby je znám výskyt z let 2013, 2015 a 2017 (Kubelka 2014, 2016, ČSO 2019, FK ČSO 2019). Některá pozorování zřejmě nebyla poslána FK ČSO (2019), která pozorování tohoto druhu do roku 2017 posuzovala, a proto je v těchto případech nelze vždy považovat za důvěryhodná. Existence dvou záznamů během jednoho roku, a především pak kontinuální sledování jednoho jedince po dobu téměř dvou týdnů, je výjimečné. Zvýšený počet záznamů v posledních letech může být dán jak zvýšeným úsilím pozorovatelů při dokumentaci „neobvykle vypadajících kání“, tak i šířením druhu (Hudec & Šťastný 2005).

Datlík tříprstý (*Picoides tridactylus*)

8. a 10. 7. 2018, Opatská stezka, Vyšší Brod (CK) [7351], dutina s mláděty, staří krmí, foto (J. Vanheuserswyn, eBird 2019).

V kvadrátu 7351 je výskyt datlíka tříprstého znám z minulosti (Bürger et al. 2009). Během mapování hnízdního rozšíření ptáků v letech 2014–2017 (ČSO & ČZU 2019) zde nebyl druh zjištěn. Tento nález dokládá (opětovně) šíření datlíka tříprstého do okolí jeho známého pravidelného hnízdního výskytu v JČ (Šumava, Boletice, Novohradské hory a masiv Kletí) a zřejmě také do nižších poloh (Kloubec in Kloubec et al. 2015, AOPK ČR 2019). To může souviset jednak s navýšením početnosti v jádrových oblastech v době po gradaci kůrovce, kde po rozpadu lesů ve vrcholových partiích ubývá nevhodnějších biotopů. Kvůli současné kůrovcové kalamitě zároveň vznikají další místa vhodná pro výskyt tohoto druhu.

Žluva hajní (*Oriolus oriolus*)

12. 4. 2018, Sezimovo Ústí (TA) [6554], 1 ex., pozorován (L. Chlumecký, AOPK ČR 2019, in litt.).
 22. 4. 2018, rybník Dvořiště (CB) [6953], 1 ex., zpěv (J. Šimek, ČSO 2019).
 16. 9. 2018, Tábor (TA) [6553], 1 ex., pozorován (V. Votřel, ČSO 2019, in verb.).

Žluva hajní je přísně tažným druhem, který zimuje v tropické Africe (Šťastný & Hudec 2011). Její zastížení 12., respektive 22. dubna jsou patrně nejčasnějšími pro JČ. V dostupných databázích (AOPK ČR 2019, ČSO 2010, 2019, eBird 2019, Observation International 2019) se objevují první záznamy zpívajících samců nejdříve 23. 4. V tomto datu byli ptáci zastížení v roce 2013 na lokalitách Bělčice – Záhrobí (ST) [6449] a Předmíř – Metly (ST) [6548] (R. Muláček, ČSO 2019) a v roce 2016 na lokalitě U Vomáčků (CB) [6952] (J. Vlček, ČSO 2019). Záznam žluvy z 16. září je zřejmě současným hraničním podzimním výskytem v JČ. V již zmíněných databázích jsme byli schopni dohledat pouze jedině další zářijové pozorování: 4. 9. 2010, Dívčice (CB) [6851], 1 ex. (R. Muláček, ČSO 2019).

Krkavec velký (*Corvus corax*)

22. 1. – 3. 2. 2018, Chvalšiny (CK) [7151], min. 250 ex., společné nocování (P. Jakeš, ČSO 2019).
 12. 2. 2018, vrch Rakušák u Chvalšin (CK) [7151], 250 ex. (R. Janák, AOPK ČR 2019).

Soustředění přinejmenším 250 krkavců velkých na hromadném nocovišti na Českokrumlovsku je dle dostupných údajů (Kubelka 2016, ČSO 2019) nejvyšší zjištěnou koncentrací tohoto druhu v JČ. Ptáci nocovali na zalesněném vrchu poblíž obce společně s 50 ex. vrány černé (*Corvus corone*). Dosavadní maximální počet společně pozorovaných krkavců čítá 150 ex., zjištěných 3. 10. 2015 v katastrálním území Chroboly-Ovesné (PT) [7050] (J. Velek, Kubelka 2016, ČSO 2019).

Chocholouš obecný (*Galerida cristata*)

15. 6. 2018, Stráž nad Nežárkou (JH) [6955], 1 ex., u čerpací stanice (J. Zima, ČSO 2019).

Chocholouš obecný je v současnosti v JČ enigmatickým druhem. Přestože jeho hnízdění zde bylo naposledy zjištěno v roce 2005 (Kubelka & Pykal 2016), je od roku 2015 v Jihočeském kraji zjišťován každoročně (AOPK ČR 2019, ČSO 2019). Přestože jsou chocholouši stálí ptáci (Cepák 2008), pozorování z let 2015–2018 pochází ze šesti různých lokalit, přičemž na žádné z nich nebyl druh zjištěn opakovaně (Kubelka & Pykal 2016, Kubelka et al. 2017, AOPK ČR 2019, ČSO 2019). Chocholouš je tak buď v JČ přehlíženým druhem nebo bude nutné přehodnotit jeho zařazení mezi stálé ptáky s jen minimálními přesuny mezi hnízdišti a zimovišti (Cepák 2008). V každém případě nás červnové pozorování chocholouše ve vhodném hnízdním prostředí nutí uvažovat o možném hnízdění na Třeboňsku.

V rámci projektu AOPK ČR bylo v roce 2018 v JČ kontrolováno několik desítek vhodných lokalit v chráněných územích (velkoplošná zvláště chráněná území a ptačí oblasti) a ani na jedné z dosud zpracovaných 53 lokalitách nebyl chocholouš obecný zjištěn (AOPK ČR 2019, J. Havlíček nepubl.).

Sýkořice vousatá (*Panurus biarmicus*)

3. 5. – 7. 10. 2018, rybník Řežabinec (PI) [6750], 88 ex., odchyt, kroužkování (J. Šebestian, ČSO 2019).

V roce 2018 bylo na rybníce Řežabinec odchyceno a okroužkováno celkem 88 sýkořic vousatých, což je vůbec nejvyšší počet v historii lokality (J. Šebestian in verb.). Pro srovnání v letech 1999–2012 bylo v celých JČ okroužkováno celkem 83 ex. sýkořic (Cepák in Kloubec et al. 2015). J. Šebestian (in verb.) odhaduje, že v roce 2018 na Řežabinci hnízdilo okolo 10 párů sýkořic, přičemž na základě odchytu maďarského kroužkovance v roce 2017 (Klvaňa & Cepák 2018) je možné usuzovat na původ zdejších ptáků z Panonie (viz také Cepák in Kloubec et al. 2015).

Rákosník tamaryškový (*Acrocephalus melanopogon*)*

24. 4. 2018, rybník Ovčín (ST) [6649], 1 ex., odchyt (P. Louda & M. Loudová, ČSO 2019).

Rákosník tamaryškový je druhem, kterého je v JČ možné ojediněle zastihnout na průtahu (Hora in Kloubec et al. 2015). Přesněji řečeno se jedná o ptáky, kteří se odchýlili z tahové trasy, neboť severně JČ se žádná hnízdiště tohoto druhu nenacházejí (Snow & Perrins 1998). Z Třeboňska existuje zdokumentovaný pokus o zahníždění z roku 1999 (Procházka & Musil 1999). Hora (in Kloubec et al. 2015) pro JČ uvádí pouze osm záznamů rákosníka tamaryškového, odchyt z roku 2018 je druhým dubnovým nálezem.

Cvrčilka slavíková (*Locustella luscinioides*)

25. 3. 2018, rybník Koberný (TA) [6654], 1 ex., zpěv, pozorování (J. Fišer, ČSO 2019).

Zjištění cvrčilky slavíkové v poslední dekádě března je patrně vůbec nejčasnějším záznamem pro JČ (Kubelka et al. 2017, AOPK ČR 2019, ČSO 2010, 2019, eBird 2019, Observation International 2019). Dosavadní datum prvního jarního záznamu druhu připadalo na 2. 4. 2016 (Kubelka et al. 2017).

Pěnice hnědokřídla (*Sylvia communis*)

16. 9. 2018, Dolní Hořice – Lejčkov (TA) [6555], 1 ex., odchyt (M. Strnad, ČSO 2019).

Dle údajů zanesených do veřejně přístupných databází (AOPK ČR 2019, ČSO 2010, 2019, eBird 2019, Observation International 2019) se patrně jedná o nejpozdější zastížení pěnice hnědokřídle v JČ. Dosavadním posledním záznamem pěnice hnědokřídle před odletem do zimoviště byl odchyt 1 ex. 15. 9. 2016 v Českých Budějovicích (P. Veselý, Kubelka et al. 2017).

Drozd brávník (*Turdus viscivorus*)

20. 1. 2018, Písek – Hradiště (PI) [6750], min. 300 ex., ve smíšeném hejnu s drozdy kvíčalami na jmelí, celková velikost hejna 600 ex. (M. Frencl, ČSO 2019).

Drozd brávník se v JČ pravidelně vyskytuje i v zimním období, zejména v nižších polohách (Cepák in Kloubec et al. 2015). Pozorování nejméně 300 ex. je zřejmě vůbec nejvyšší zjištěnou koncentrací druhu v JČ. Dosavadní velikosti zjištěných hejn se pohybovaly do 50 ex. (ČSO 2019).

Drozd zpěvný (*Turdus philomelos*)

18. 3. 2018, Vřesná (TA) [6854], min. 200 ex. (A. Marek a kol., ČSO 2019).

Pozorování přinejmenším dvou set drozdů zpěvných pospolu je patrně vůbec nejvyšší zjištěná koncentrace druhu pro JČ (ČSO 2019). Ke stejnému datu byla zjištěna početná hejna i na dalších místech ČR, nejvíce 300 ex. v okrese Olomouc (ČSO 2019). Z komentářů k jednotlivým pozorováním je patrné, že uvedená početná pozorování měla souvislost s prudkou změnou počasí (ochlazení pod bod mrazu a silný vítr), která evidentně pozdržela táhnoucí ptáky.

Linduška rudokrká (*Anthus cervinus*)

9. 10. 2018, Val (TA) [6854], 1 ex. (M. Sighele, Observation International 2019).

Linduška rudokrká je v JČ nepravidelně protahujícím druhem, zaznamenávána je v měsících říjnu, dubnu a květnu (Hora in Kloubec et al. 2015). Dle dostupných informací (AOPK ČR 2019, ČSO 2019, eBird 2019, Observation International 2019) byla v JČ zjištěna naposledy v roce 2016 (1× v dubnu, 2× v říjnu, ČSO 2019).

Linduška horská (*Anthus spinoletta*)

21. 6. 2018, PP Pasecká slat' (PT) [6947], 1 M (A. Vondrka, AOPK ČR 2019).

27. 6. 2018, Trojmezna (PT) [7248], 1 M (A. Vondrka, AOPK ČR 2019).

Linduška horská je v JČ pravidelně protahujícím a zimujícím druhem, její hnízdění zde dosud nebylo prokázáno (Hora in Kloubec et al. 2015). Potenciálním hnízdištěm by nicméně mohla být Šumava, neboť na vrcholu Velkého Javoru na německé straně pohoří se vyskytuje malá hnízdní

populace (Bürger et al. 2009). Podle Hory (in Kloubec et al. 2015) nejsou na jihočeské Šumavě vyloučeny nové výskyty na holinách po kůrovcových těžbách. Tento předpoklad potvrzuje červnové pozorování na Trojmezí, které je třeba hodnotit kategorií možné hnízdění.

Linduška úhorní (*Anthus campestris*)

13. 8. 2018, Mirovice-Ohař (PI) [6450], 1 ex., na pastvině (R. Muláček, ČSO 2019).

Linduška úhorní je v JČ nepravidelně protahujícím a výjimečně hnízdícím druhem (Hora in Kloubec et al. 2015). Dle našich informací byl naposledy zaznamenán 1 ex. 7. 9. 2015 na katastrálním území Mirovice-Sochovice (PI) [6450] (Kubelka 2016, ČSO 2019).

Konopka žlutozobá (*Linaria flavirostris*)

7. 10. 2018, Vlhavský rybník (CB) [6951], cca 50 ex., na polní cestě (F. Marec & A. Yoshido, ČSO 2019).

Pozorování hejnika konopek žlutozobých v první dekádě října bude patrně nejčasnějším záznamem pro JČ (Hora in Kloubec et al. 2015, AOPK ČR 2019, ČSO 2010, 2019). Šřastný & Hudec (2011) nicméně pro ČR uvádějí hned dvě pozorování tohoto druhu již ze 13. září.

Sněhule severní (*Plectrophenax nivalis*)

7. 2. 2018, Lipno nad Vltavou (CK) [7351], 1 ex., na molu v přístavu (J. Kapr, ČSO 2019).

29. 11. 2018, rybník Volešek (CB) [6951], 1 ex. (V. Kubelka & J. Bureš, ČSO 2019).

V JČ je sněhule severní vzácným zimním hostem (Hora in Kloubec et al. 2015). Její poslední záznam pochází z roku 2016 z Českobudějovicka (Kubelka et al. 2017, AOPK ČR 2019, ČSO 2019, eBird 2019, Observation International 2019). Okolnosti obou pozorování z roku 2018 dobře zapadají do kontextu dosavadních jihočeských záznamů (Hora in Kloubec et al. 2015).

Komentovaná pozorování druhů kategorie C, D a E

Orel východní (*Haliaeetus pelagicus*)

1. 4., 9.–10. 11., 13. 11., 25. 11., Chlumecká rybníční soustava (JH) [7055], 1 ad. ex. (ČSO 2019).

2. 7. 2018, Nadějská rybníční soustava (JH) [6854], 1 ex. (L. Vébr, ČSO 2019).

Již od roku 2015 se na Třeboňsku pohybuje pravděpodobně stejný jedinec tohoto druhu (ČSO 2019, Kubelka et al. 2017, 2018). Lze usuzovat, že se jedná o jedince, který společně s jedním dalším unikl v roce 2013 ze Zoo Praha. Kromě těchto se v Evropě pohybuje ještě několik dalších jedinců (P. Brandl, ČSO 2019). Pták se na Chlumecké rybníční soustavě zdržoval i počátkem roku 2019.

Aktuální doplňky k dříve publikovaným pozorováním

V předchozím čísle tohoto ornitologického seriálu (Kubelka et al. 2018) bylo u kolpíka bílého nesprávně uvedeno, že do roku 2016 neexistuje pozorování více než 40 jedinců najednou. Ve skutečnosti bylo pozorováno 41 ex. dne 1. 8. 2003 na Horním rybníku u Novosedel (CB) [6951] M. Frenclém (Kloubec in Kloubec et al. 2015). Taktéž byla uvedena nesprávná informace o dosavadní maximální velikosti hejnek moudivláček lužních (*Remiz pendulinus*). Pozorování 12 ex. dne 26. 3. 2014 u rybníka Pýcha (ST) [6549] (P. Pavlík, ČSO 2019) je sice zřejmě nepočtenějším v dostupných databázích (AOPK ČR 2019, ČSO 2010, 2019), nicméně J. Vondrka 28. 9. 2013 zastihl 30 ex. v kukuřičném poli u Olešníku (CB) [6852] (JOK 2015). Upřesňujeme rovněž příletová data pro pěnici vlašskou. Ačkoliv pozorování 2 párů 8. 5. 2017 u Tábora (TA) [6553] (I. Průša, ČSO 2018) stále hodnotíme jako první jarní nález pro JČ (viz AOPK ČR 2019, ČSO 2010, 2019, eBird 2019, Observation International 2019), záznam ze 17. 5. 2013 u Mišovic-Draheniček (PI) [6449] (R. Muláček, ČSO 2018) byl jako dosavadní hraniční uveden mylně. Hned dva

nálezy pěníce vlašské z první poloviny května totiž uvádí Hanák (1974). Zmíňme alespoň časnější z nich: 10. a 11. 5. 1974, Starý rybník u Soběslavi (TA) [6754], 1 ex. (J. Mikeš, Hanák 1974). Jako nejpozdější datum výskytu lejska malého (*Ficedula parva*) bylo loni uvedeno pozorování zde dne 12. 9. 2017, Vlhavský rybník (CB) [6951], 1 ex. (F. Nosek, ČSO 2019). Avšak nejpozdějším datem výskytu lejska malého je 16. 9. 2007. To bylo zjištěno až po vydání knihy Ptáci jižních Čech z kroužkovacích seznamů. Jde o ptáka, kterého kroužkoval J. Škopek u Bořanovic u Vimperku (J. Hora in litt.).

Poděkování

Děkujeme členům Jihočeského ornitologického klubu i dalším ornitologům a veřejnosti za poskytnutá pozorování a doplňující informace. J. Šírkovi vděčíme za informace o aktuálních rozhodnutích Faunistické komise ČSO. P. Lepšímu, J. Pykalovi, J. Horovi a dvěma anonymním recenzentům děkujeme za cenné připomínky vedoucí k vylepšení konečné podoby článku.

Literatura

- AOPK ČR [Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky] (2019): Nálezová databáze ochrany přírody. – URL: <http://portal.nature.cz/nd/> (přístup 11. 4. 2019).
- Balát F. (1947–1948): Nejbližší slovenské hnízdiště vlyhy evropské (*Merops apiaster* L.). – *Sylvia* 9–10(2): 49–50.
- Beneš B. & Kondělka D. (1978): Hnízdění vlyhy pestré (*Merops apiaster* L.) ve Slezsku. – *Časopis Slezského zemského muzea, řada A – vědy přírodní* 27: 73–75.
- BirdLife International (2004): Birds in Europe: population estimates, trends and conservation status. – BirdLife International, Cambridge, 374 p.
- BirdLife International (2015): European Red List of Birds. – Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg.
- BirdLife International (2019a): IUCN Red List for birds. – URL: <http://datazone.birdlife.org/species/factsheet/mediterranean-gull-larus-melanocephalus> (přístup: 11. 4. 2019).
- BirdLife International (2019b): Species factsheet: Mediterranean Gull *Larus melanocephalus*. – URL: <http://datazone.birdlife.org/species/factsheet/mediterranean-gull-larus-melanocephalus> (přístup: 11. 4. 2019).
- Brandl P., Bürger P. & Pykal J. (2002): Ptáci přírodní rezervace Vrbenské rybníky u Českých Budějovic. – *Sbor. Jihočes. muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy* 42(Suppl.): 61–117.
- Bürger P., Kloubec B. & Pykal J. (2009): Atlas ptáků Šumavy a Novohradských hor. – Karmášek, České Budějovice, 227 p.
- Cepák J. (2003): Hnízdění vlyhy pestré (*Merops apiaster*) v jižních Čechách. – *Zprávy ČSO* 57: 48–49.
- Cepák J. (2008): Chocholouš obecný. – In: Cepák J., Klvaňa P., Škopek J., Schröpfer L., Jelínek M., Hořák D., Formánek J. & Zárýbnický J. (eds), *Atlas migrace ptáků České republiky a Slovenska*: 567, Aventinum, Praha.
- Cramp S. & Simmons K. E. L. (eds) (1983): *Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and North Africa: The Birds of the Western Palearctic, Volume III: Waders to Gulls*. – Oxford University Press, Oxford, 913 p.
- ČSO & ČZU [Česká společnost ornitologická & Česká zemědělská univerzita] (2019): Průběžné výsledky Atlasu hnízdního rozšíření ptáků ČR 2014–2017. – URL: http://birds.cz/avif/atlas_sq_alloc.php (přístup: 11. 4. 2019).
- ČSO [Česká společnost ornitologická] (2010): Vaše pozorování. – URL: <http://www.cso.cz/index.php?birds=1> (přístup: 11. 4. 2019).
- ČSO [Česká společnost ornitologická] (2019): Databáze pozorování ptáků. – URL: http://birds.cz/avif/obs_new.php (přístup: 11. 4. 2019).
- eBird (2019): eBird: An online database of bird distribution and abundance. eBird, Cornell Lab of Ornithology, Ithaca, New York. – URL: <https://ebird.org/map/> (přístup: 11. 4. 2019).
- Ehrendorfer F. & Hamann U. (1965): Vorschläge zu einer floristischen Kartierung von Mitteleuropa. – *Berichte der Deutschen Botanischen Gesellschaft* 78(1): 35–50.

- FK ČSO [Faunistická komise ČSO] (2019): Přehled akceptovaných pozorování. – URL: <http://fkco.cz/> (přístup: 11. 4. 2019).
- Görner T. (2018): Invazní nepůvodní druhy s významným dopadem na Evropskou unii, jejich charakteristiky, výskyt a možnosti regulace. Metodika AOPK ČR. – AOPK ČR, Praha, 213 p.
- Havlíček J. & Kubelka V. (2015): Hnízdění píslý čáponohé v jižních Čechách v roce 2014. – In: Kubelka V. (ed.), Zajímavá a vzácná ornitologická pozorování v jižních Čechách II., p. 79–80, Sbor. Jihočes. muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy 55, České Budějovice.
- HBW Alive [Handbook of the Birds of the World Alive] (2019): Species. – URL: <https://www.hbw.com/species> (přístup: 11. 4. 2019).
- HBW and BirdLife International (2019): Handbook of the Birds of the World and BirdLife International digital checklist of the birds of the world. Version 2. – URL: http://datazone.birdlife.org/userfiles/file/Species/Taxonomy/HBW-BirdLife_Checklist_Version_2.zip. (přístup: 11. 4. 2019).
- Hora J., Kučera Z., Němec M. & Vojtěchovská E. (2018): Monitoring druhů přílohy I směrnice o ptácích a ptáčích oblastí v letech 2011–2013. – Příroda 38: 1–465.
- Chytil J. (1997): Zpráva Faunistické komise ČSO za období 1995–1996. – Zprávy ČSO 45: 18–21.
- Hájek V. (1958): Hnízdění vlyh pestré (*Merops apiaster*) na Mikulovsku. – Sylvia 15: 250–252.
- Hanák P. (1974): Významnější ornitologická pozorování z jižních Čech. – Sbor. Jihočes. muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy 14(Suppl. 2): 103–106.
- Hanzák J. & Jón Z. (1952): Hnízdění vlyh (*Merops apiaster* L.) v Čechách. – Sylvia 14: 119–120.
- Hudec K. & Šťastný K. (eds) (2005): Fauna ČR. Ptáci – Aves 2/I a II. – Academia, Praha, 1203 p.
- Jaška P. & Řepa P. (2017): Hnízdění husice nilské (*Alopochen aegyptiaca*) v České republice v období 2006–2016 a detailní rozbor výskytu v Karlovarském a Plzeňském kraji. – Sylvia 53: 21–40.
- Jirsík J. (1949): Naše sovy, datli, rorýsi, lelkové, vlyhy, dudkové, mandelíci, ledňáčci, kukačky, kráčiví a plameňáci. – Mladá fronta, Praha, 274 p. + 20 barevných tabulí.
- JOK [Jihočeský ornitologický klub] (2015): Faunistická pozorování Jihočeského ornitologického klubu. – URL: <http://www.muzeumcb.cz/spolky-a-kluby/jihocesky-ornitologicky-klub/faunisticka-pozorovani-jihoceskeho-ornitologického-klubu/> (přístup: 11. 4. 2019).
- JOK [Jihočeský ornitologický klub] (2019): Databáze faunistických pozorování členů Jihočeského ornitologického klubu. – Ms. [Depon. in: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích.]
- Kloubec B., Hora J. & Šťastný K. (eds) (2015): Ptáci jižních Čech. – Jihočeský kraj, České Budějovice, 639 p.
- Kloubec B. (2017): Mimořádná početnost puštíka bělavého (*Strix uralensis*) v ptačí oblasti Boletice. – In: Kubelka V., Havlíček J. & Mikeš V. (eds), Zajímavá a vzácná ornitologická pozorování v jižních Čechách IV, pp. 107–110, Sbor. Jihočes. muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy 57.
- Klvaňa P. & Cepák J. (2018): Zpráva Kroužkovací stanice Národního muzea za rok 2017. – Kroužkovatel 26: 1–24.
- Koks B. & Vellinga W-P. (2017): The Pallid Harrier, a new breeding species for the Netherlands. Nature today. – URL: <https://www.naturetoday.com/intl/en/nature-reports/message/?msg=23620> (přístup: 14. 3. 2019).
- Kubelka V. (2012): Poznámky k výskytu vybraných vzácných druhů vodních ptáků v PR Vrbenské rybníky v letech 2002–2012. – Sbor. Jihočes. muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy 52(Suppl.): 106–117.
- Kubelka V. (ed.) (2014): Zajímavá a vzácná ornitologická pozorování v jižních Čechách v letech 2012–2013. – Sbor. Jihočes. muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy 54: 191–207.
- Kubelka V. (ed.) (2015): Zajímavá a vzácná ornitologická pozorování v jižních Čechách II. – Sbor. Jihočes. muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy 55: 75–91.
- Kubelka V. (ed.) (2016): Zajímavá a vzácná ornitologická pozorování v jižních Čechách III. – Sbor. Jihočes. muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy 56: 105–118.
- Kubelka V. & Kadava L. (2014): Neúspěšný rok 2013 pro břehouše černoocasého (*Limosa limosa*) a jeho současný stav v České republice. – Vanellus 9: 43–53.
- Kubelka V. & Pykal J. (2012): Hnízdění vzácných bahňáků na Českobudějovicku v první dekádě 21. století s významným rokem 2007. – Sbor. Jihočes. muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy 52(Suppl.): 7–21.
- Kubelka V. & Pykal J. (2016): Potřebujeme epitař pro jihočeské chocholouše obecné? – In: Kubelka V. (ed.), Zajímavá a vzácná ornitologická pozorování v jižních Čechách III, pp. 113–116, Sbor. Jihočes. muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy 56.
- Kubelka V., Malina J., Bureš J. & Šálek M. (2016): Velikost vajec jihočeských břehoušů černoocasých (*Limosa limosa*) v kontextu sedmi evropských a asijských populací. – Vanellus 11: 46–51.
- Kubelka V., Havlíček J. & Mikeš V. (eds) (2017): Zajímavá a vzácná ornitologická pozorování v jižních Čechách IV. – Sbor. Jihočes. muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy 57: 99–125.

- Kubelka V., Havlíček J. & Mikeš V. (eds) (2018): Zajímavá a vzácná ornitologická pozorování v jižních Čechách V. – Sbor. Jihočes. muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy 58: 95–130.
- Mikeš V. (2015): Třetí doklad výskytu výřečka malého v jižních Čechách. – In: Kubelka V. (ed.): Zajímavá a vzácná ornitologická pozorování v jižních Čechách II, pp. 83–84, Sbor. Jihočes. muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy 55.
- Mikeš V. & Řehounek J. (2018): Hnízdění a šíření vlh pestrých (*Merops apiaster*) v jižních Čechách. – In: Kubelka V., Havlíček J. & Mikeš V. (eds), Zajímavá a vzácná ornitologická pozorování v jižních Čechách V, pp. 104–108, Sbor. Jihočes. muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy 58.
- Observation International (2019): Observations. – URL: https://observation.org/waarnemingen_v7.php?groep=1 (přístup: 11. 4. 2019).
- Poprach K., Haluzík M. & Chytil J. (2006): Rozšíření a početnost hnízdní populace racka černohlavého (*Larus melanocephalus*) v České republice. – Sylvia 42: 66–80.
- Procházka P. & Musil P. (1999): První zaznamenaný pokus o zahnízdění rákosníka tamaryškového (*Acrocephalus melanopogon*) v České republice. – Sylvia 35: 101–105.
- Snow D. W. & Perrins C. M. (1998): The Birds of the Western Palearctic. Concise Edition. Volume 2. Passerines. – Oxford University Press, New York, 685 p.
- Svetlík J. & Áč P. (1997): Nesting of the Mediterranean Gull (*Larus melanocephalus*) in Slovakia and in the Central Europe. – Folia Zoologica 46: 117–123.
- Šálek M., Havlíček J., Riegert J., Nešpor M., Fuchs R. & Kipson M. (2015): Winter density and habitat preferences of three declining granivorous farmland birds: the importance of the keeping of poultry and dairy farms. – Journal for Nature Conservation 24: 10–16.
- Šebela M. (2015): Vlha pestrá, skvost naší přírody. – Živa 2015/3: 130–132.
- Šťastný K., Bejček V. & Hudec K. (2006): Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 2001–2003. – Aventinum, Praha, 463 p.
- Šťastný K. & Hudec K. (eds) (2011): Fauna ČR. Ptáci – Aves 3/I a II. – Academia, Praha, 1189 p.
- Šťastný K. & Hudec K. (eds) (2016): Fauna ČR. Ptáci – Aves 1. – Academia, Praha, 790 p.
- Štusák J. M. (1970): Hnízdění vlhy pestré (*Merops apiaster*) na Nymbursku. – Sylvia 18: 224–225.
- Viktora L. (2011): Vlha na postupu. – Ptačí svět 18(2): 9.
- Vondrka A. (2012): Avifauna okolí Vlachova Březí (okres Prachatice). – Sbor. Jihočes. muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy 52(Suppl. 1): 83–98.
- Žďárek P., Koza V. & Kubelka V. (2015): Bahňáci – od běžných druhů po nejvzácnější zatoulance – čím jsou výjimeční a jak je určovat? – Vanellus 10: 9–34.

Adresy autorů dílčích komentářů:

Jiří Řehounek, M. Chlajna 12, CZ – 370 05 České Budějovice, e-mail: RehounekJ@seznam.cz

Došlo: 25. 4. 2019
Přijato: 15. 9. 2019

Obr. 1 – Hnízdiště páru vlh pestrých (*Merops apiaster*) v Cepáků pískovně u Mladošovic (foto V. Mikeš 6. 8. 2018).

Fig. 1 – Breeding site of a pair of European Bee-eaters (*Merops apiaster*) in a sandpit near Mladošovice (photo by V. Mikeš 6. 8. 2018).

Obr. 2 – Čerstvě vyvedená vlha pestrá (*Merops apiaster*) nalezená v Cepáků pískovně u Mladošovic (foto L. Černý 6. 8. 2018).

Fig. 2 – Freshly fledged European Bee-eater (*Merops apiaster*) found in a sandpit near Mladošovice (photo by L. Černý 6. 8. 2018).